

Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie” (FPPnW) wykonywała w 2020 r. projekty i zadania zlecone przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów (KPRM) i Ministerstwo Spraw Zagranicznych (MSZ), Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (MKiDN) oraz Ministerstwo Edukacji Narodowej (MEN). Kierowane do beneficjentów środki na dofinansowanie projektów pochodziły z budżetów KPRM i ministerstw oraz – między innymi w przypadku podlegającego FPPnW Wschodniego Funduszu Dobroczynności (WFD) – darczyńców i sponsorów takich jak Spółki Skarbu Państwa, podmioty prywatne oraz z bezpośredniego wsparcia celowego – mecenatu polskiego biznesu.

Do zadań FPPnW, zgodnie z jej statutem, należy podtrzymywanie polskości poprzez upowszechnianie języka polskiego oraz promocja polskiej kultury i tradycji narodowych, a co za tym idzie również tworzenie pozytywnego wizerunku Polski. Celem działania FPPnW jest poprawa sytuacji społecznej, zawodowej i materialnej Polaków żyjących poza granicami kraju oraz pogłębianie więzi pomiędzy nimi, a innymi środowiskami narodowymi oraz angażowanie środowisk polonijnych i polskich na Zachodzie do niesienia pomocy Polakom na Wschodzie. Realizując powyższe wytyczne FPPnW wspiera organizacje, szkoły, parafie i stowarzyszenia zrzeszające Polaków poza granicami kraju oraz prowadzi działania własne.

W 2020 r. FPPnW zmagąca się z ograniczeniami towarzyszącymi pandemii Covid-19, co wymuszało modyfikację formuły niektórych działań. Tym niemniej kontynuowane były projekty z poprzednich lat, takie jak: „Bon Pierwszaka”, zjazd „Federacji Polskich Mediów na Wschodzie”, program stypendialny, wsparcie „Magazynu Kurier Wileński”, „LAVKA 100 – Niepodległość Jednoczy”, szkolenia dziennikarzy „Media Plus”, renowacje polskich kwater oraz pomników, kontynuująca cykl „Polskie drogi do niepodległości” wystawa „Kino niepodległej” oraz wiele innych. W ramach nowych inicjatyw wsparto digitalizację „Kuriera Wileńskiego” oraz uroczystości upamiętniające 400. rocznicę śmierci Hetmana Żółkiewskiego, dyskusję panelową online pt. „Zwycięstwo i klęska. Lwów 1920 – 1939” czy zorganizowano pomoc socjalną i charytatywną dla osób dotkniętych skutkami epidemii Covid-19.

Poniżej prezentujemy podsumowanie działań FPPnW w 2020 r. podzielone na obszary, w których realizuje ona swoje cele statutowe.

MEDIA

Fundacyjny projekt „Media Plus – Najlepiej po Polsku” ma na celu wspieranie polskich redakcji działających poza granicami kraju i mediów, których odbiorcami są Polacy żyjący na Wschodzie oraz Polonia. Jest on częścią wieloaspektowych działań mających na celu wsparcie Polaków mieszkających poza granicami kraju, niesienie im pomocy oraz dbanie o nasze dziedzictwo narodowe i promocję Polski.

W 2020 r. projekt objął redakcje prasowe, telewizyjne, radiowe i internetowe polskich mediów na m.in. na Litwie, Łotwie, Ukrainie oraz w Brazylii, Czechach, Kazachstanie, Mołdawii oraz w Polsce. W sumie wsparto projekty obejmujące 31 tytułów prasowych, 13 audycji radiowych, 10 programów telewizyjnych oraz 24 redakcji portali internetowych. Podniesiono standard techniczny 37 redakcji poprzez remonty, zakup lub modernizację sprzętu i oprogramowania. Poprzez 3 cykle szkoleń dziennikarskich podniesiono kompetencje 35 redaktorów z polskich mediów na Wschodzie. Były to szkolenia portalu IDA [Media Plus Wilno](#) oraz Media Plus wersja radiowa, zorganizowane we

współpracy z Polskim Radiem dla Zagranicy i [wersja online przygotowana we współpracy z Wydziałem Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego](#).

Współpraca z Polskim Radiem dla Zagranicy zaowocowała realizacją 20 audycji „[Śladami polskiego dziedzictwa na Wschodzie](#)” poświęconych prezentacji wybranych obiektów polskiego dziedzictwa kulturowego m.in. na Litwie, Łotwie, Ukrainie i w Rosji oraz 20 audycji „[Język polski bez granic](#)”, stanowiących kontynuację cyklu z 2019 r. Audycje zostały udostępnione polskim rozgłośniom i portalom internetowym działającym poza granicami kraju z przeznaczeniem do emisji w wykorzystywanych przez nie mediach.

Ze względu na pandemię Covid-19 zjazd „[Federacji Mediów Polskich na Wschodzie](#)” został [przeprowadzony w formule online](#). W Warszawie spotkali się wybrani przedstawiciele polskich redakcji z Litwy i Ukrainy oraz odbył się panel ekspercki, natomiast pozostałych kilkudziesięciu uczestników wzięło udział w obradach zdalnie. W sumie na zjeździe ponad 50 przedstawicieli i dziennikarzy reprezentowało 20 polskich redakcji oraz polonijnych portali, gazet, czasopism, programów telewizyjnych i radiowych działających na Wschodzie.

We współpracy z Wydziałem Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego FPPnW zrealizowała [projekt digitalizacji wersji papierowej dziennika „Kurier Wileński”](#) z lat 1990-1999. We wskazanym okresie ukazywało się 260 numerów gazety. Zdigitalizowany materiał został umieszczony w Polonijnej Bibliotece Cyfrowej (www.pbc.uw.edu.pl).

POMOC CHARYTATYWNA I SOCJALNA

Celem działań FPPnW w tym obszarze jest udzielanie wsparcia, pomocy socjalnej oraz charytatywnej najbardziej potrzebującym osobom polskiego pochodzenia, które ze względu na wiek, stan zdrowia i ciężkie warunki bytowe w krajach zamieszkania znalazły się w wyjątkowo trudnej sytuacji życiowej.

Właśnie z myślą o potrzebujących pomocy rodakach FPPnW, we współpracy Senatem, utworzyła w 2017 r. Wschodni Fundusz Dobroczyńności (WFD). Wśród jego sponsorów i darczyńców znaleźli się: Fundacja PZU, Fundacja PKO Banku Polskiego, Fundacja BGK im. im. J. K. Steczkowskiego, Fundacja KGHM Polska Miedz, Fundacja PGE, Fundacja PGE Energia Ciepła, Fundacja PGNiG im. Ignacego Łukasiewicza, Fundacja ORLEN Dar Serca, Fundacja TAURON, Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych, Fundacja Grupy PKP, Fundacja LOTTO, Fundacja ENERGA, Grupa Azoty Puławy, Jastrzębska Spółka Węglowa, Fundacja PFR, Fundacja ARP, NBP, Kopalnia Gipsu i Anhydrytu "NOWY ŁĄD" Sp. z o.o. w Niwnicach oraz Polska Spółka Gazownictwa.

W 2020 r. ze środków otrzymanych w ramach WFD FPPnW dofinansowała m.in. pomoc charytatywną i socjalną polskich środowisk na Litwie, projekt „Dobre lektury dla rodaków na Wschodzie”, VI edycję projektu „Polska z plecakiem” – pobyty edukacyjno-integracyjne dla dzieci i młodzieży, wsparcie [Domu Dziecka w Kapszagaj](#) w Kazachstanie oraz darowiznę rzeczową w postaci samochodu [Volkswagen Caddy dla Wileńskiego Hospicjum bł. ks. Michała Sopoćki](#).

W 2020 r. na pomoc charytatywną i socjalną finansowaną ze środków KPRM składały się trzy główne filary: pomoc dla najbardziej potrzebujących, dofinansowanie placówek medycznych oraz opiekuńczych i akcje humanitarne. W ramach tej pierwszej wypłacano świadczenia finansowe, w tym jednorazowe zapomogi oraz pomoc socjalną dla osób zasłużonych na rzecz podtrzymywania polskości. Pomoc rzeczowa była przekazywana w postaci produktów spożywczych, paczek świątecznych, odzieży, obuwia i opału. Z kolei akcja dożywiania polegała na organizacji posiłków dla osób najuboższych, dostarczaną indywidualnie, żeby ograniczyć ryzyko zarażeniem Covid-19.

Odbiorcami pomocy finansowej i rzeczowej było około 3 500 osób ze 100 miejscowości w 10 krajach, które ze względu na niskie dochody, stan zdrowia lub sytuację rodzinną miały trudności w zaspokojeniu podstawowych potrzeb materialnych. Świadczenia finansowe otrzymało ponad 800 osób, pomocą w postaci dożywiania objętych zostało ponad 380 osób (nie wliczając w to osób objętych dożywianiem w ramach dofinansowania placówek medycznych i opiekuńczych), a pomoc rzeczowa w postaci żywności, paczek świątecznych, odzieży, obuwia i opału trafiła do ponad 2 200 osób.

W ubiegłym roku oddzielnie realizowany był projekt pomocy charytatywnej i socjalnej dla osób dotkniętych skutkami pandemii koronawirusa. W ramach projektu FPPnW zrealizowała 17 działań adresowanych do środowisk polskich na Wschodzie. Wsparcia udzielono poprzez wypłatę jednorazowych świadczeń finansowych (zapomogi otrzymało ponad 770 osób), przekazywanie leków, środków opatrunkowych i akcesoriów medycznych (tę formę pomocy otrzymało ponad 800 osób), przekazywanie środków czystości, środków do dezynfekcji oraz środków ochrony osobistej (tę formę pomocy otrzymało ponad 900 osób, a także placówki edukacyjne oraz medyczno-opiekuńcze) oraz przekazywanie paczek żywnościowych (te formę pomocy otrzymało ponad 1 150 osób). W ramach projektu dodatkowo wsparto organizację akcji humanitarnych.

DZIEDZICTWO KULTUROWE I HISTORYCZNE

Działania w tym obszarze mają na celu zachowanie materialnych śladów polskiego dziedzictwa kulturalnego, które znalazło się poza granicami państwa polskiego – takich jak: cmentarze, obiekty kultu, zabytki i dokumenty – oraz wsparcie organizacji, promujących wiedzę o nim, wystaw i ekspozycji muzealnych.

W 2020 r. FPPnW zrealizowała działania mające na celu pielęgnowanie pamięci o naszych przodkach, polskich bohaterach i wielkich patriotach – szczególnie tych, którzy ponad 100 lat temu walczyli o polską wolność i niepodległość, również podczas wojny polsko-bolszewickiej 1920 roku. Fundacja zadbała o miejsca ich pochówku i męczeństwa, nie zapominając też o innych wybitnych Polakach, dzięki którym możemy być dumni z naszej Ojczyzny. Większość leżących poza Polską miejsc pamięci i męczeństwa, zabytków oraz polskich nekropolii znajduje się w krajach byłego bloku komunistycznego, opieka nad nimi wymaga wsparcia, którego nie udzielają lokalne władze. Dlatego FPPnW w 2020 r. zrealizowała projekt mający na celu ochronę polskiego dziedzictwa kulturowego i historycznego. Projekt ten swoim działaniem objął m.in. Czechy, Kazachstan, Litwę, Łotwę, Mołdawię, Ukrainę oraz Polskę.

W ramach przeprowadzonych działań utworzono stałe ekspozycje przedstawiające historię Polski oraz losy Polaków, wykonano tablice, postawiono oraz naprawiono pomniki i nagrobki (przeprowadzono m.in.: konserwację i rekonstrukcję pomnika na Starej Rossie w Wilnie, prace remontowo-rekonstrukcyjne nagrobków na Cmentarzu Bernardyńskim w Wilnie, zabezpieczono świątynie rzymskokatolickie i objęto opieką polskie miejsca pamięci m.in. w [Dukaszach na Litwie](#) i [Raszkwie w Mołdawii](#)), uporządkowano oraz utrzymano miejsca polskiej pamięci i męczeństwa (m.in. cmentarze na Litwie i [Ukrainie](#) oraz w Mołdawii i Rosji, a także nagrobki polskich żołnierzy oraz tablice informacyjne upamiętniające polskie wydarzenia historyczne). W ubiegłym roku uporządkowano i udokumentowano ślady polskiej historii oraz losów Polaków na Wschodzie (m.in. zebrano i opracowano materiały zdjęciowe polskich miejsc pamięci w powiecie wileńskim oraz przeprowadzono prace mające na celu uzupełnienie bazy danych o polskich cmentarzach na Ukrainie), zorganizowano wyjazdy do polskich nekropolii i ośrodków związanych z historią Polski (m.in. wyjazd dzieci i młodzieży do miejsca, w którym znajduje się pomnik bitwy pod Miszyczą w 154.

rocznicę Powstania Zabajkalskiego) oraz zrealizowano inicjatywy własne FPPnW (m.in. kontynuację wystawy multimedialnej „Ostatni świadkowie. Portrety bohaterów II wojny światowej” przedstawiającej sylwetki polskich żołnierzy, uczestników i świadków historii; renowację nagrobków na wileńskich cmentarzach Bernardyńskim oraz św. Piotra i Pawła; a także opiekę nad innymi polskimi nekropoliami i miejscami pamięci na Wschodzie).

KULTURA

KULTURA W DZIAŁANIU

Projekt „Kultura w działaniu” wspiera zarówno twórczość i działalność kulturalną Polonii oraz Polaków ze Wschodu, jak i uczestnictwo naszych rodaków w przedsięwzięciach o charakterze kulturalnym. W 2020 r. swoim działaniem objął 12 krajów, m.in.: Bułgarię, Kazachstan, Mołdawię, Serbię, Ukrainę i Węgry. Realizowane w ramach zadania publicznego inicjatywy związane były z promocją polskiej kultury, nauki i dorobku wybitnych Polaków oraz rozwijaniem różnych form aktywności kulturalnej środowisk polskich i polonijnych.

W 2020 r. FPPnW realizowała zadania w najważniejszych dla kultury na Wschodzie obszarach tematycznych. Pierwszym z nich był teatr, który zakładał wsparcie 10 profesjonalnych polskich teatrów i grup teatralnych, dofinansowanie ponad 15 spektakli, organizację 6 festiwali teatralnych (w tym [festiwal Trans/Misje w Trokach](#)) i pomoc w prowadzeniu 3 warsztatów teatralnych skierowanych do dzieci i młodzieży. Najważniejsze ze scen korzystających ze wsparcia FPPnW to: [Polski Teatr „Studio” w Wilnie](#), Pałac Kultury w Trokach, Polski Teatr Ludowy we Lwowie, Scena Polska Teatru Cieszyńskiego oraz Zespół Teatralny im. Jerzego Cienciąły z Wędryni.

Kolejne działania FPPnW, wpisujące się w zadanie publiczne „Kultura w działaniu”, związane były z wielostronnym wsparciem katedr i lektoratów języka polskiego oraz aktywizacji studentów filologii polskiej i wykładowców języka polskiego na wyższych uczelniach w Bułgarii, Rosji oraz na Litwie, Łotwie i Ukrainie. Pomoc otrzymały m.in. Centrum Polonistyczne Uniwersytetu Wileńskiego, Centrum Studiów Sławistycznych na Uniwersytecie Narodowym w Czerniowcach, Katedra Sławistyki na Narodowym Uniwersytecie Przykarpacim oraz Katedra Polonistyki na Uniwersytecie im. Tarasa Szewczenki w Kijowie.

Realizowane przez FPPnW działania obejmowały również edukację historyczną, której celem było rozpowszechnianie wiedzy o Polsce, jej przeszłości oraz wybitnych postaciach polskiego życia społecznego i kulturalnego, poprzez organizację konferencji naukowych i popularnonaukowych. W ramach tego obszaru zorganizowano m.in. konferencję historyczną poświęconą upamiętnieniu 78. rocznicy zagłady Związku Wolnych Polaków w Ponarach.

Wśród objętych pomocą obszarów „Kultury w działaniu” znalazły się także sztuki wizualne. Ta część zadania publicznego skupiała się na wsparciu różnorodnych form aktywności artystycznej wyrażającej się poprzez organizację wystaw oraz plenerów malarskich i fotograficznych. Należy tu wspomnieć m.in. o wystawach fotograficznych pn. [„Wilno. Śladami polskich fotografów: Józefa Czechowicza, Stanisława Filberta Fluery`ego oraz Jana Bułhaka”](#) oraz [„U Stóp Matki. Opieka Matki Boskiej Ostrobramskiej”](#).

FPPnW zabiegając o wysoki poziom i promocję polskiej kultury za granicą zaangażowała się również w inicjatywy związane z publikacją pozycji popularnonaukowych, literatury pięknej, produkcją filmów dokumentalnych i nagrywaniem płyt audio. W ramach obszaru publikacje wydano 16 pozycji książkowych, wyprodukowano 12 filmów krótkometrażowych oraz 1 film dokumentalny. Szczególnie ważne były tutaj publikacje takie jak: „Katyń – Pamięć Narodu”, poradnik dla pedagogów i rodziców

Wileńszczyzny pt. „By nie zgasić ciekawości świata” oraz cykl 5 filmów krótkometrażowych o Kazachstanie pn. „Ocalić od zapomnienia” zrealizowanych jako działanie własne FPPnW.

Kolejnym obszarem tematycznym zostały objęte przedsięwzięcia mające na celu aktywizację kulturalną Polonii i środowisk polskich w krajach byłego bloku komunistycznego poprzez umożliwienie naszym Rodakom udziału w warsztatach artystycznych, cyklicznych spotkaniach literackich oraz w różnorodnych konkursach tematycznych. FPPnW zrealizowała łącznie 27 inicjatyw tego typu, m.in.: XVII edycję Letniej Szkoły Artystycznej w Solecznikach, czy coroczne konkursy muzyczne i plastyczne realizowane przez Organizację Pozarządową ZEN-CLUB z Kiszyniowa.

Polski język i kulturę promowano również poprzez organizację różnego rodzaju festiwali i koncertów, z których znaczna część miała charakter cykliczny i stanowiła kolejne edycje imprez istniejących od wielu lat. Zrealizowano co najmniej 14 festiwali i 15 koncertów oraz wsparto działalność koncertową 4 organizacji polonijnych. Warto tu wymienić cykl imprez organizowanych przez Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej w Republice Czeskiej pn. „Zaolzie.pl”, [Festiwal „Muzyka w Pałacu Balińskich”](#) na Litwie, Święto Ulicy Warszawskiej w Dyneburgu, czy [XXVII edycję Międzynarodowego Festiwalu Poezji „Maj nad Wilią”](#), który w 2020 r. zmienił formułę i odbył się dopiero na jesieni w formie transmisji online.

Wspomagana przez FPPnW profesjonalizacja ośrodków kultury opierała się na wsparciu bieżącej działalności artystycznej chórów, zespołów ludowych i muzycznych oraz doposażeniu ośrodków kultury w profesjonalny sprzęt czy kostiumy sceniczne i stroje ludowe. W ramach tego obszaru wsparcie otrzymało 18 podmiotów, m.in. Polski Zespół Pieśni i Tańca „Ojcowizna” z Litwy, Zespół Tańca Ludowego „Kukułeczka” z Łotwy.

AKTYWNI W KULTURZE W DZIAŁANIACH PROMUJĄCYCH POLSKĘ

W 2020 r., w ramach zadania „Aktywni w kulturze w działaniach promujących Polskę”, FPPnW wspierała m.in. działania związane z organizacją inicjatyw upamiętniających odzyskanie przez Polskę niepodległości i walkę naszych przodków o wolność. W 2020 r. organizacje i stowarzyszenia polskie na Wschodzie oraz podmioty polonijne współpracujące z FPPnW angażowały się w działania promujące Polskę w ramach obchodów 102. rocznicy odzyskania niepodległości, 100. rocznicy Bitwy Warszawskiej z 1920 r. oraz inicjatyw mających na celu uhonorowanie ustanowionych przez Sejm RP patronów roku 2020 – św. Jana Pawła II i Hetmana Stanisława Żółkiewskiego – co przyczyniło się do kształtowania wśród naszych rodaków postaw patriotycznych.

Projekt „Aktywni w kulturze w działaniach promujących Polskę” opierał się na wsparciu środowisk polskich i polonijnych w organizacji przedsięwzięć o potencjale kulturotwórczym, promujących polską tradycję, sztukę i historię. W ramach zadania zorganizowano: 3 wydarzenia literacko-muzyczne, ponad 12 koncertów, 2 festiwale, imprezę kabaretową, 7 wystaw oraz plener malarski. Oprócz występów i działalności artystycznej zorganizowane zostały 3 konferencje, liczne wykłady i prelekcje oraz warsztaty i zajęcia historyczno-edukacyjne o tematyce niepodległościowo-patriotycznej. Zorganizowano również ponad 10 konkursów plastycznych, literackich, teatralnych, fotograficznych, muzycznych oraz wiedzy o historii Polski i wybitnych Polakach. W projekcie znalazło się też miejsce dla imprez plenerowych – odbyły się liczne wyjazdy historyczno-patriotyczne, zorganizowano grę terenową, 2 rajdy rowerowe i konny, piknik z kursem jeździeckim oraz szkoleniem patriotyczno-sportowym. Odbyły się pokazy grup historycznych i degustacja polskiej kuchni. Przygotowano publikację oraz foldery do wystaw, powstał teledysk oraz filmik informacyjno-edukacyjny. Fundacja wsparła działalność grupy rekonstrukcyjnej oraz rozbudowę kolekcji muzealnej. W ramach projektu miały miejsce także wydarzenia i realizacje religijno-patriotyczne – odbyły się inauguracyjne msze

święte, uroczyste apele pamięci oraz przeprowadzone zostały prace porządkowe na polskich cmentarzach.

W ramach działań własnych towarzyszących projektowi „Aktywni w kulturze w działaniach promujących Polskę”, FPPnW zorganizowała min.: dyskusję panelową online „[Zwycięstwo i klęska. Lwów 1920-1939](#)”; wyprawę grupy 11 rekonstruktorów husarii do Żółkwi na Ukrainie, na [uroczystości związane z uczczeniem 400. rocznicy śmierci Hetmana Żółkiewskiego](#) i konferencję związaną z obchodami roku Stanisława Żółkiewskiego; projekt „[LAVKA 100 – Niepodległość jednoczy](#)”, którego tematem przewodnim była muzyka, a oprócz tradycyjnej dyskusji odbyły się warsztaty artystyczne wykorzystujące potencjał artystyczny młodych Polaków z Litwy i Łotwy; wydanie we współpracy z Fundacją Wolne Dźwięki audiobooka „Pana Tadeusza” Adama Mickiewicza oraz wystawę „[Polskie drogi do Niepodległości – Kino Niepodległej](#)” i konkurs „[Opowiedz mi o Polsce – rodzinne historie](#)”.

W ramach współpracy z MSZ FPPnW zrealizowała również projekt „[Ferdynand Ruszczyk – współpraca kulturalna Polski i Białorusi](#)”, w ramach którego stworzono i prowadzono stronę [ruszczyk.eu](#). Właśnie na niej – w języku polskim, białoruskim i rosyjskim – opublikowano teksty poświęcone życiu oraz twórczości malarza. Z powodu epidemii Covid-19 oraz sytuacji politycznej, trwającej od sierpniowych wyborów (2020 r.), nastąpiło znaczące utrudnienie w podróżach na Białoruś. Dlatego też działania projektowe ograniczono do obszaru internetu.

W ramach działań: zbudowano stronę internetową; opublikowano teksty publicystyczne (na temat Ferdynanda Ruszczyka, jego życia i twórczości), fotografie obrazów malarza i zdjęcia z nim związane; w ramach profilu społecznościowego FPPnW propagowano wiedzę na temat strony [ruszczyk.eu](#); w celu utrzymania trwałości projektu oraz zapewnienia jego ciągłości w następnych latach przygotowano i zakontraktowano szereg materiałów, w tym filmy na temat Ferdynanda Ruszczyka.

EDUKACJA

Projekt stanowił kontynuację dotychczasowych działań FPPnW na rzecz wsparcia procesu edukacji w polskich środowiskach w Europie.

Działania kierowano do szkół społecznych działających w ramach szkolnictwa uzupełniającego, szkół publicznych działających w systemie oświaty kraju zamieszkania z językiem polskim nauczonym obowiązkowo lub fakultatywnie oraz polskich przedszkoli i grup przedszkolnych. Projekt objął finansowe i systemowe wsparcie bieżących potrzeb środowisk szkolnych, dbałość o warunki do nauki, nowoczesne wyposażenie klas, pracowni językowych i bibliotek w materiały dydaktyczne, podręczniki, zakup sprzętu i wyposażenia sal lekcyjnych i sportowych.

Szkoły społeczne zostały dofinansowane środkami na pokrycie opłat na wynajem pomieszczeń. Ponadto w licznych przypadkach konieczne było dofinansowanie adaptacji sal dydaktycznych, ponieważ niektóre pomieszczenia wymagały remontu lub odnowienia. Część realizowanej oferty stanowiło wsparcie szeroko rozumianej edukacji przedszkolnej, która ma fundamentalne znaczenie w przygotowaniu dzieci do podjęcia nauki w szkole. Działania koncentrowały się na finansowym wsparciu placówek dla dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym.

W ramach zrealizowanego projektu dofinansowano tłumaczenie i wydanie podręcznika do geografii dla uczniów klasy X w polskich szkołach na Litwie. Z wydanego tłumaczenia korzysta przeszło 1000 uczniów, którzy dotychczas pracowali z podręcznikiem wydanym w języku litewskim, co utrudniało opanowanie obowiązkowego materiału przedmiotowego.

W ramach dofinansowania bieżącej działalności szkół wsparto m.in. placówki na Litwie, Łotwie, Ukrainie, w Irlandii i Wielkiej Brytanii. Projektów uzupełniających kształcenie w sumie dofinansowano

kilkadziesiąt, były to na przykład: [III turniej piłki nożnej o puchar Marszałka Józefa Piłsudskiego](#) oraz wyjazd edukacyjny do Wilna i Trok zrealizowany przez Gimnazjum im. ks. J. Obrembskiego w Mejszagole na Litwie, zajęcia uzupełniające dla dzieci i młodzieży polskiego pochodzenia zrealizowane przez Redakcję Pisma Młodych Polaków w Mołdawii „Jutrzenka” w Bielcach dla koła młodych dziennikarzy „Polonia” w Głodianach.

Wsparciem zostali objęci również pedagodzy. FPPnW dofinansowała konkursy, konferencje oraz szkolenia podnoszące kompetencje zawodowe nauczycieli uczących języka polskiego i w języku polskim w krajach objętych ofertą. Działania kierowane były do nauczycieli pracujących w szkołach społecznych działających w ramach szkolnictwa uzupełniającego, szkołach publicznych działających w systemie oświaty kraju zamieszkania oraz w polskich przedszkolach i grupach przedszkolnych.

W ramach realizacji projektu zostały pokryte koszty związane z działalnością największych (tzw. parasolowych) organizacji edukacyjnych – Macierzy Szkolnych. Struktury te koordynują i inicjują szereg działań, stojąc na straży mniejszościowego szkolnictwa polskiego w krajach zamieszkania. Wsparcie finansowe bieżących potrzeb organizacji oświatowych objęło: wyposażenie biur w sprzęt, meble i artykuły biurowe oraz materiały eksploatacyjne, dofinansowanie opłat związanych z wynajmowaniem pomieszczeń oraz wynagrodzenia pracowników, bez których działalność programowa nie byłaby możliwa.

W 2020 r. kontynuowany był [sztandarowy projekt FPPnW pn. „Bon Pierwszaka”](#). Było to już piąta edycja wsparcia uczniów klas pierwszych w polskich szkołach. Jak co roku, począwszy od 2016 r., dzieci otrzymały kompleksowe wyprawki szkolne (plecak z wyposażony w artykuły szkolne) oraz jednorazowe stypendium finansowe przeznaczone na indywidualne potrzeby edukacyjne ucznia, przekazane rodzicom lub opiekunom prawnym. W ramach projektu wyposażono 2 491 uczniów klas pierwszych w 108 polskich placówkach w artykuły szkolne. Z dodatkowego wsparcia finansowego w postaci jednorazowych stypendiów finansowych przeznaczonego na indywidualne potrzeby edukacyjne skorzystało 1 312 uczniów z 85 szkół polskich w Czechach, na Litwie i Łotwie.

W ramach współpracy z MEN FPPnW zrealizowała również dwa projekty: „Szkoła Współpracy 2020 – edycja online” i dodruk podręcznika „A to polski właśnie”.

Projekt [„Szkoła Współpracy 2020 – edycja online”](#) zakładał przeprowadzenie cyklu szkoleń dla nauczycieli prowadzących nauczanie w języku polskim w placówkach funkcjonujących w systemie oświaty Litwy, Łotwy i Ukrainy. Działanie projektowe było kontynuacją projektów edukacyjnych skierowanych do nauczycieli prowadzących nauczanie w języku polskim i realizowanych przez FPPnW przy wsparciu MEN od 2017 r. W ramach działania w 2020 r. przeprowadzono 10 lekcji, każda lekcja trwała 1,5 godziny i była nagrywana w celu udostępnienia uczestnikom materiałów szkoleniowych po zakończeniu projektu oraz poszerzenia grupy odbiorców o kolejnych polskich nauczycieli ze Wschodu.

Zajęcia online prowadzili doświadczeni specjaliści, wykładowcy akademicy, pedagodzy i historycy z: Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej, Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Ośrodka Badań Historycznych Zamku Królewskiego w Warszawie, Muzeum Jana Pawła II i Prymasa Wyszyńskiego w Warszawie i FPPnW.

Po zakończeniu szkoleń, uczestnicy otrzymali certyfikaty potwierdzające udział w projekcie „Szkoła Współpracy 2020 – edycja online”. Nagrane wykłady zostały umieszczone na stronie FPPnW oraz na [profilu Fundacji na portalu YouTube](#).

W ramach projektu wydrukowano 300 kompletów [podręcznika „A To Polski Właśnie”](#) wraz z płytami CD zawierającymi ćwiczenia. Książki oraz płyty zostały przekazane .in. ukraińskiej Macierzy Szkolnej za pośrednictwem „Ogólnoukraińskiego Metodyczno-Koordinacyjnego Centrum Nauczania Języka i

Kultury Polskiej”. Dzięki dodrukowi podręcznika nauczyciele języka polskiego mogli udoskonalić swoje umiejętności z zakresu nauczania języka polskiego oraz pogłębić i wzbogacić wiedzę o historii i kulturze polskiej. Umiejętności te zostały pogłębione dzięki współpracy autora podręcznika dr hab. Piotra Garnarka – wykładowcy akademickiego z Uniwersytetu Warszawskiego – który w ramach projektu przeprowadził szkolenie online dla nauczycieli polskich na Wschodzie, materiał wideo został umieszczony na stronie FPPnW i jej profilu na portalu YouTube.

STYPENDIA

Celem tego działania FPPnW jest pomoc młodzieży polskiego pochodzenia studiującej na uczelniach wyższych w krajach zamieszkania oraz jej aktywizacja w działaniach na rzecz środowiska polonijnego.

Działanie obejmuje dwa zadania:

- pomoc stypendialną dla osób polskiego pochodzenia studiujących w krajach swojego zamieszkania;
- wsparcie młodzieżowych środowisk polskich, tj. Aktywnych Klubów Stypendystów.

„Program stypendialny – Aktywny student” pozwolił na przyznanie 340 stypendiów studentom z 13 krajów. Najwięcej na Litwie (183 stypendia), Ukrainie (60 stypendiów) i w Czechach (40 stypendiów).

Pomoc stypendialna, poza motywacją do dalszej pracy, dla większości studentów stanowiła istotne wsparcie socjalne, dzięki któremu wielu z nich mogło kontynuować naukę. Jednym z kryteriów otrzymania stypendium była aktywność studentów w działaniach na rzecz środowisk polskich i polonijnych w krajach zamieszkania. Dzięki temu studenci uczestniczyli w wielu przedsięwzięciach polonijnych, a nawet stali się inicjatorami kilku z nich oraz aktywnie włączali się w działania związane z projektami realizowanymi przez FPPnW.

W ramach wsparcia młodzieżowych środowisk polonijnych FPPnW przeprowadziła działania zmierzające do ustalenia szczegółowego planu działalności na 2020 r. Klubów Aktywnych Stypendystów we Lwowie, Wilnie oraz w Czeskim Cieszynie, z uwzględnieniem przesłanych przez ich liderów propozycji projektów. Ostatecznie FPPnW dofinansowała 5 projektów edukacyjno-kulturowych realizowanych przez 3 nieformalne grupy młodzieżowe tj. lwowski Klub Aktywnych Stypendystów „Strefa Młodzieży” (2 projekty), Klub Aktywnych Stypendystów „Juventa Wileńska” na Litwie (2 projekty) oraz nowopowstały Klub Aktywnych Studentów z Czeskiego Cieszyna działający przy Stowarzyszeniu Młodzieży Polskiej w Republice Czeskiej (1 projekt).

AKTYWIZACJA

W 2020 r. FPPnW kontynuowała wspieranie i wzmocnienie aktywności obywatelskiej środowisk polskich i polonijnych na Wschodzie opierając się na siedmiu podstawowych obszarach. Beneficjentami zadania były organizacje polskie i polonijne świadczące pomoc na miejscu, ich liderzy, samorządowcy, działacze społeczno-polityczni, parafie katolickie – generalnie osoby polskiego pochodzenia we wszystkich grupach wiekowych zamieszkujące m.in. Chorwację, Czechy, Gruzję, Litwę, Łotwę, Mołdawię, Rosję, Rumunię, Słowację, Ukrainę i Węgry.

WSPIERANIE STRUKTUR POLSKICH I POLONIJNYCH

Posiadanie stałej siedziby daje polskim organizacjom na Wschodzie poczucie stabilności i pozwala skupić się na działalności programowej oraz realizacji zdań statutowych – dlatego wiele projektów aktywizacyjnych jest związanych ze wsparciem bieżących potrzeb, takich jak utrzymanie siedziby, pokrycie kosztów eksploatacyjnych, zakup potrzebnego sprzętu czy drobny remont. Łącznie w 2020 r. wsparcie struktur objęło 97 organizacji polonijnych i polskich na Wschodzie

PRAWA MNIEJSZOŚCI POLSKICH NA WSCHODZIE

W celu wzmocnienia pozycji polskich organizacji na Wschodzie oraz osób pochodzenia polskiego FPPnW wspiera działania umożliwiające realizację ich praw i ochronę swobodnego kultywowania polskości, z poszanowaniem przepisów obowiązujących w kraju zamieszkania. Działania obejmowały nie tylko opiekę nad polską mniejszością narodową na poziomie poradnictwa prawnego, ale także przekazywanie wiedzy na temat przysługujących jej praw i ich realizacji.

Poradnictwo prawne dla osób polskiego pochodzenia jest najczęściej realizowane poprzez Punkty Pomocy Prawnej. W 2020 r. FPPnW wsparła takie placówki w następujących miastach: Czeski Cieszyń, Wilno, Kiszyniów, Tyraspol, Lwów, Pawłograd i Żytomierz.

WSPIERANIE POSTAW PRZEDSIĘBIORCZYCH W ŚRODOWISKACH POLAKÓW NA WSCHODZIE

Głównym celem działań w tym obszarze było kształtowanie i wzmacnianie postaw przedsiębiorczych różnych grup Polaków ze Wschodu – młodych przedsiębiorców, studentów, uczniów oraz nauczycieli. Nacisk kładziono na umiejętność dostrzegania w otoczeniu szans i ich wykorzystywanie oraz rozwijanie kariery zawodowej, prowadzenie działalności biznesowej z uwzględnieniem interesu społeczności lokalnej i nawiązywanie lub wzmacnianie współpracy gospodarczej z Polską. W wyniku przeprowadzanych działań bezpośredni beneficjenci projektu w Czechach, Mołdawii i na Ukrainie nabyli kompetencje umożliwiające założenie i prowadzenie działalności gospodarczej, co długofalowo pozwala zachęcić pozostałe osoby z ich społeczności lokalnych do podjęcia aktywnych działań poprawiających jakość życia. Zdobyte doświadczenie biznesowe oraz wiedza ekonomiczna stanowiąc będą wartość przekazywaną w obrębie środowisk polskich.

Zadania te beneficjanci realizowali organizując szkolenia skierowane m.in. do osób młodych, jak w adresowanym do nich projekcie „Liderzy Zaolzia”, podnoszącym kompetencje z zakresu pozyskiwania środków na działalność społeczną.

Nie zabrakło też szkoleń o profilu biznesowym. W Berdiańsku w ramach projektu zrealizowano szkolenia dla młodych przedsiębiorców, a w Kijowie warsztaty dla młodzieży polskiego pochodzenia „Rozwój umiejętności przedsiębiorczych”. W Żytomierzu odbyły się staże zawodowe dla studentów pochodzenia polskiego.

SZKOLENIA – PODNIESIENIE JAKOŚCI DZIAŁANIA ORGANIZACJI POLSKICH NA WSCHODZIE

Polskie organizacje funkcjonujące za granicą muszą stale podnosić kompetencje swoich członków, działaczy oraz liderów, aby móc budować i utrzymać swoją pozycję w społeczeństwie. Zatem organizacja szkoleń i podwyższanie kompetencji zawodowych, organizacyjnych oraz kierowniczych jest jednym z kluczowych elementów wpływających na rozwój środowisk polskich na Wschodzie.

W zeszłym roku przy wsparciu FPPnW zrealizowano 21 cykli szkoleniowych, w tym specjalistyczne, skierowane do konkretnej grupy zawodowej. Przykładowo Polonijny Ośrodek Medyczny z Berdiańska na Ukrainie zorganizował konferencję na temat medycyny praktycznej, w ramach której odbyło się szkolenie medyczne w Krakowie.

Dzięki wsparciu FPPnW kontynuowany był panel dyskusyjny „[Forum Wileńszczyzna 2040](#)”. Jego celem było stworzenie strategii rozwoju polskości na Wileńszczyźnie do 2040 r. Dyskusja nad przyszłością Polaków na Litwie ma na celu przedstawienie polskim oraz litewskim politykom rekomendacji w sprawie sytuacji naszej mniejszości w tym kraju. Podobnie jak w ubiegłych latach, Polski Klub Dyskusyjny zaprosił do każdego panelu gościa-eksperta z zagranicy, aby dowiedzieć się o najnowszych tendencjach globalnych i wspólnie opracować możliwości ich stosowania w lokalnym kontekście Wileńszczyzny.

SPOTKANIA ORGANIZACJI POLSKICH I POLONIJNYCH

Ważne miejsce w działalności organizacji polonijnych i polskich na Wschodzie zajmują inicjatywy integrujące ich członków oraz sympatyzujące z nimi osoby niezrzeszone. Wspólne organizowanie spotkań okolicznościowych – świąt państwowych i religijnych, Dni Polonii i Polaków, rocznic, jubileuszy oraz forów polonijnych – sprzyja pogłębianiu relacji członków polskich społeczności, zwiększa skuteczność komunikacji i tworzy przyjazną atmosferę. Ponadto rodzi ono poczucie wspólnoty i przynależności do narodu polskiego, jednocześnie wzmacniając pozycję polskich środowisk w krajach zamieszkania.

W 2020 r. FPPnW zmierzyła się z organizacją „II Międzynarodowego Spotkania Młodych”, zrealizowanego w warunkach epidemicznych. Zamiast planowanych koncertów w Warszawie, Wilnie i Dyneburgu (które miały wypromować najzdolniejszych muzyków polskiego pochodzenia), w wyniku epidemii Covid-19 powstał nowy pomysł realizacji projektu w formule nagrania audio i video oraz udostępnienia w go internet. W dniach 28-31.10. w Krakowie, w Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha odbyły się warsztaty zakończone koncertem finałowym zorganizowanym ostatniego dnia, wykonanym przy pustej sali, bez widowni. Koncert został zarejestrowany audio i video oraz [udostępniony na stronie FPPnW](#).

SPORT POLONIJNY

Kolejną gałęzią aktywizacyjnej działalności FPPnW jest wspieranie projektów mających na celu krzewienie kultury fizycznej, upowszechnianie atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego i wydarzeń sportowych. W 2020 r. w ramach realizacji projektu wsparto organizację zawodów, festynów i obozów sportowych w różnych dyscyplinach, m.in.: siatkówce, koszykówce, piłce nożnej, piłce ręcznej, biegach, a także spływów kajakowych i rajdów rowerowych, jak również plenerowych imprez sportowych i rekreacyjnych dla dzieci oraz młodzieży. Organizacje, kluby i sekcje sportowe zostały wyposażone w sprzęt sportowy i turystyczny (m.in. siłownie) oraz stroje sportowe.

INFRASTRUKTURA POLONIJA

Projekty inwestycyjne to jeden z elementów działań FPPnW wzmacniających pozycję środowisk polskich w krajach ich zamieszkania poprzez poprawę jakości wykorzystywanej przez nie bazy materialnej. Projekty dotyczą drobnych remontów budynków i zainstalowania infrastruktury technicznej. W 2020 r. FPPnW zrealizowała osiem zadań publicznych, w tym m.in: projekt przebudowy Domu Polskiego Miejscowego Koła Polskiego Związku Kulturalno-Oświatowego w Wędryni, dobudowa sali sportowej dla szkoły-przedszkola „Wilnia”, dobudowa stołówki szkolnej Państwowego Polskiego Gimnazjum w Rezekne, prace remontowo-renowacyjne dachu kościoła pw. Miłosierdzia Bożego w Manchester.